

Motion till riksdagen

1989/90:Jo611

av Hans Dau m.fl. (m)

Forsknings- och utvecklingsprogram för produktion av fiberråvara från rörflen

En förändring av livsmedelspolitiken enligt förslaget i "En ny livsmedelspolitik", Ds. 1989:63 leder till att stora arealer åkermark, ca 500 000 ha, ej längre kommer att behövas för produktion av livsmedel. Denna anpassning av produktionen kommer i första hand att drabba spannmålsodlingen och i andra hand produktionen av mjölk.

För de sju nordligaste länen visar beräkningar gjorda vid Norrlands lantbruksförsöksanstalt Röbbäcksdalen att även vid en oförändrad produktionsvolym så kommer, i de sju nordligaste länen, minst 150 000 ha åker att friställas fram till år 2000.

I det nordsvenska jordbruket intar mjölk- och köttproduktion en dominerande roll och av områdets närmare 500 000 ha åker utnyttjas mer än 85 % för odling av vall och fodersäd. Prognosen bygger på att denna produktionsinriktning även framgent kommer att dominera. Norra Sveriges ljusklimat är globalt sett unikt och gynnar en produktion av vallfoder med hög smältbarhet och därmed högt energiinnehåll. Denna konkurrensfördel beräknas bli utnyttjad i ännu högre grad framöver. Övergång till högre klöverandel och två skördar leder också till en ökad avkastning. Vid en oförändrad produktionsvolym av mjölk och kött kommer därför behovet av vallareal att minska.

Ett förväntat lägre spannmålspris innebär ett ökat inköp av fodersäd särskilt som odlingen i områdets norra del ej blir företagsekonomiskt försvarbar. Trots att norra Sverige inte är något överskottsområde kan därför arealen fodersäd minska mer än vad beräkningarna visar. Den friställda åkerarealen vid sekelskiftet ökar då till närmare 200 000 ha.

Det nordsvenska odlingslandskapet har karaktären av skogs- och mellanbygd. Öppen odlingsmark är därför ett villkor för bevarandet av värdefulla biotoper och en varierande landskapsbild. Det senare är också en förutsättning för en livskraftig landsbygd och turistnäring.

Marken är vår viktigaste naturresurs och i en framtid kommer energi- och industriråvaror att bli viktiga delar i jordbruksproduktionen. Som tidigare nämnts är de ljusklimatiska fördelarna särskilt fördelaktiga vid odling av vall. Den stora andelen rött ljus har också en positiv inverkan på växtfibrernas kvalitet vilket bl.a. en gång gjorde det norrländska spånadslinet högt skattat.

Hittills har resurserna för forskning och utveckling av fiberproduktion på

åkermark ensidigt satsats på salix. Mycket talar dock för ett flerårigt gräs är en mer lovande fiberråvara. Mest aktuell är rörflen, ett inhemskt högvuxet gräs, som är vildväxande långt upp i övre Norrland.

Rörflen testades som foderväxt vid Röbbäcksdalen under 1970-talet varvid grundläggande kunskap samlades beträffande odlingsteknik och grässets produktionsförmåga. På grund av grässets höga växttrådshalt och låga smältbarhet lades utvecklingsarbetet ned. Dessa faktorer är däremot till fördel vid produktion av fibrer.

Inledande försök med rörflen som massaindustri- och/eller energiråvara har gett lovande avkastningsresultat fullt i nivå med de som erhållits i södra Sverige. Genomförda förbränningsstudier visar också att rörflen som bränsle ger miljömässiga fördelar och kan produceras till priser jämförbara med andra bränslen.

Vid Röbbäcksdalen har utvecklats en produktionsmodell under arbetsnamnet Norrfiber. Denna bygger på en teknik anpassad till norra Sveriges klimatiska förutsättningar och jordbrukets struktur. Modellen innefattar hela kedjan från odling till industriellt utnyttjande.

Det finns ett uttalat intresse från kommunala energiverk för användning av rörflen som fastbränsle. Även för den norrländska massaindustrin blir rörflen en intressant råvara genom att produktionsmodellen ger en produkt med högt fiberutbyte.

Sammanfattning

Förberedande studier och den produktionsmodell som utvecklats vid Röbbäcksdalen visar på rörflenens stora potential som industri- och energigröda. Utförda beräkningar visar också att stora areella resurser i norra Sverige kan friställas för fiberproduktion.

Tillgången till en ny gröda skulle väsentligt kunna öka jordbrukets lönsamhet och livskraft samtidigt som den skulle möjliggöra en öppen och varierande landskapsbild.

Även i de södra delarna av Sverige skulle rörflen utgöra ett intressant alternativ då rörflen kan skördas två gånger per år och därigenom ger en öppnare och naturligare prägel åt jordbrukslandskapet än vad som blir fallet vid odling av vissa andra energigrödor t.ex. salix.

Ytterligare en fördel med rörflen jämfört med energiskog är att en återgång till livsmedelsproduktion kan ske omgående. Att plöja upp ett fält med rörflen och beså det med t.ex. spannmål går att göra omedelbart efter skörd, i motsats till alternativet energiskog där omfattande och tidsödande återställningsåtgärder blir nödvändiga. Detta förhållande är inte minst viktigt ur beredskapssynpunkt.

En ökad användning av biobränslen i form av rörflen medverkar också till att klara det av riksdagen uppställda koldioxidmålet.

Rörflen som fiberråvara skulle slutligen väsentligt minska importbehovet av kortfiberråvara för regionens massaindustrier.

Vi anser att forskningen kring odling och användning av rörflen måste få sådana ekonomiska resurser att forskarna vid Röbbäcksdalen i Umeå kan genomföra de lovande försök, som hittills uppnådda resultat visar.

Hemställan

Mot. 1989/90

Jo611

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett forsknings- och utvecklingsprogram för rörfilen som industri- och energigröda enligt den modell som utvecklats vid Norrlands lantbruksförsöksanstalt Röbbäcksdalen.

Stockholm den 23 januari 1990

Hans Dau (m)

Ivar Virgin (m)

Karl-Gösta Svenson (m)

Carl G Nilsson (m)

Ingvar Eriksson (m)

Mona Saint-Cyr (m)

Ingrid Hemmingsson (m)

Birgit Henriksson (m)